

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні Сполучені Штати Америки залишаються ключовим актором у міжнародних відносинах. США, як виняткова світова потуга, відіграють провідну роль не лише на регіональному, а й на глобальному рівнях міжнародних інтеракцій. Незважаючи на це, у сучасній політичній науці не існує уніфікованого підходу до вивчення американської зовнішньої політики.

Діяльність Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені зумовлює посилений інтерес до її (пере)осмислення в академічних колах різних держав. У цьому контексті на увагу заслуговує вивчення політики США та механізмів її реалізації, зокрема у межах багатосторонніх форматів співпраці, які часто окреслюють поняттям “мультилатералізму”.

В українській політичній науці термін “мультилатералізм” використовують фрагментарно. Українські науковці з метою визначення взаємодії учасників міжнародних відносин на багатосторонній основі здебільшого послуговуються поняттями “багатосторонньої співпраці” або “регіоналізму”. Однак важливо зауважити, що “мультилатералізм” характеризує не лише співробітництво, а й суперництво між акторами.

В європейських академічних колах термін “мультилатералізм” найчастіше застосовують щодо взаємодії держав у рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН). Натомість американські науковці, заперечуючи доречність вузького тлумачення цього поняття, наголошують на необхідності всеохопного підходу до його розуміння. Емпіричним підтвердженням позицій американських учених слугують особливості форм та механізмів реалізації мультилатералізму США на міжнародній арені.

Порушена у рамках роботи проблема належить до маловивчених в українській політичній науці. Вітчизняні дослідники хоч і демонструють значне зацікавлення міжнародно-політичною участю США і на глобальному, і на

локальному рівні, титульна проблематика досі не належить до важливих предметних сфер української політичної науки та практики.

Сьогодні необхідність формувати цілісну перцепцію США як стратегічного партнера України на глобальному рівні актуалізує вивчення їхньої політики у диференційованих регіональних контекстах. З цих перспектив, дослідження покликане якісно доповнити наявні в Україні дослідження регіональних аспектів зовнішньополітичної діяльності США.

Ця монографія є самостійним, комплексним та цілісним дослідженням, у якому ґрунтовно вивчено особливості мультилатералізму США у міжнародних відносинах.

У дослідженні концептуалізовано явище мультилатералізму в міжнародних відносинах як сукупність тривалих у часі формалізованих та неформалізованих принципів і правил взаємодії між трьома або більшою кількістю акторів, що трансформують їхню поведінку в міжнародному середовищі й відрізняють багатосторонню взаємодію *мультилатералізму* від білатералізму та відносин *ad hoc*. Визначено, що іманентні вимоги *мультилатералізму* передбачають обов'язкову наявність трьох складових: необхідності дотримання правил; відкритості сторін; добровільної інституціоналізації відносин. Окрім того, встановлено, що мультилатералізм на глобальному рівні ототожнюється, насамперед, із діяльністю у рамках ООН. Він, загалом, не задовольняє вимог продуктивного розв'язання глобальних проблем, а з перспективи могутніх акторів, зокрема США, – розглядається як неефективний засіб реалізації їхньої зовнішньої політики. Натомість інструменталізація мультилатералізму на регіональному рівні зумовлює, зокрема, розвиток особливого різновиду американського мультилатералізму, спрямованого на реалізацію національних інтересів США через багатосторонню взаємодію з іншими акторами у різних регіонах світу.

Значну увагу приділено сучасному мультилатералізму США на міжнародній арені, як основу багатосторонньої взаємодії США з іншими державами на регіональному рівні, причому з'ясовано, що діяльність міжнародних регіональних організацій забезпечує різнорівневу присутність США та втілення їхніх національних інтересів у визначених сферах (політичній, економічній, безпековій тощо) у різних частинах світу, зокрема в Латинській Америці та на європейському просторі.

Дослідження явища мультилатералізму у рамках політичної науки як важливого елемента сучасних міжнародних відносин, з одного боку, та регіональних інтеграційних процесів, – з іншого, що з огляду на поглиблення взаємозалежності у світі має істотне значення для реконцептуалізації й інструменталізації багатосторонніх форматів взаємодії міжнародних акторів з урахуванням досвіду асиметричних зв'язків. Вказана перспектива актуалізує потенціал української політичної науки й практики, зосереджений на використанні принципів мультилатералізму у визначенні національних пріоритетів України в сучасних умовах протистояння з Російською Федерацією.